

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

29. července 2019*

„Řízení o předběžné otázce – Justiční spolupráce v trestních věcech – Směrnice 2012/29/EU – Minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu – Články 16 a 18 – Výslech oběti prvostupňovým trestním soudem – Změna složení soudního kolegia nebo samosoudce – Opakování výslechu oběti na návrh jednoho z účastníků řízení – Listina základních práv Evropské unie – Články 47 a 48 – Právo na spravedlivý proces a právo na obhajobu – Zásada bezprostřednosti – Dosah – Právo oběti na ochranu během trestního řízení“

Ve věci C-38/18,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Tribunale di Bari (soud prvního stupně v Bari, Itálie) ze dne 10. října 2017, došlým Soudnímu dvoru dne 19. ledna 2018, v trestním řízení vedeném proti

Massimu Gambinovi,

Shpetimu Hykovi,

za účasti:

Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bari,

Ernesta Lappostato,

Banca Carige SpA – Cassa di Risparmio di Genova e Imperia,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení J.-C. Bonichot, předseda senátu, C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen a M. Safjan (zpravodaj),
soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s P. G. Marronem a D. Di Giorgio, avvocati dello Stato,

* Jednací jazyk: italština.

- za českou vládu A. Kasalickou, J. Vláčilem a M. Smolkem, jako zmocněnci,
- za německou vládu původně T. Henzem, M. Hellmannem a E. Lankenauem, poté M. Hellmannem a E. Lankenauem, jako zmocněnci,
- za nizozemskou vládu M. K. Bulterman a M. A. M. de Ree, jako zmocněnkyněmi,
- za rakouskou vládu G. Hessem, jako zmocněncem,
- za Evropskou komisi C. Cattabriga a S. Grünheid, jako zmocněnkyněmi,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 14. března 2019,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 16 a 18, jakož i čl. 20 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV (Úř. věst. 2012, L 315, s. 57).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci trestního řízení proti Massimu Gambinovi a Shpetimu Hykovi pro trestné činy legalizace výnosů z trestné činnosti a podvodu.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 V bodech 11, 12, 20, 58 a 66 odůvodnění směrnice 2012/29 se uvádí:

„(11) Tato směrnice stanoví minimální pravidla. Členské státy mohou rozšířit práva stanovená v této směrnici s cílem poskytnout vyšší úroveň ochrany.

(12) Právy stanovenými v této směrnici nejsou dotčena práva pachatele. ‚Pachatelem‘ se rozumí osoba odsouzená za spáchání trestného činu. Pro účely této směrnice, a aniž je dotčena presumpce nevin, se jí však rozumí i osoba podezřelá či obviněná, a to před případným uznáním viny či odsouzením.

[...]

(20) Postavení obětí v systému trestního soudnictví a skutečnost, zda se mohou aktivně účastnit trestního řízení, se mezi jednotlivými členskými státy liší v závislosti na příslušném vnitrostátním systému a jsou určeny jedním nebo více následujícími kritérii: zda jim vnitrostátní systém uděluje právní postavení strany v trestním řízení; zda oběť podléhá zákonnému požadavku aktivně se účastnit trestního řízení, nebo je to od ní požadováno, například jako svědek; nebo zda má oběť podle vnitrostátního práva právní nárok aktivně se účastnit trestního řízení a usiluje o to, pokud jí vnitrostátní systém neuděluje právní postavení strany v trestním řízení. Členské státy by měly určit, která z těchto kritérií se uplatní pro vymezení rozsahu práv stanovených touto směrnicí, je-li v ní odkazováno na postavení oběti v příslušném systému trestního soudnictví.

[...]

(58) Obětem, které byly označeny za zranitelné z hlediska sekundární a opakované viktimizace, zastrahování a odvety, by měla být nabídnuta vhodná opatření na jejich ochranu během trestního řízení. Konkrétní povaha těchto opatření by měla být stanovena na základě individuálního posouzení a s ohledem na přání oběti. Rozsah každého takového opatření by měl být stanoven v souladu s pravidly pro soudní rozhodování, aniž jsou dotčena práva na obhajobu. Při určování, zda jsou potřebná zvláštní opatření, by měly být hlavními faktory obavy a strach obětí v souvislosti s řízením.

[...]

(66) Tato směrnice ctí základní práva a dodržuje zásady uznané Listinou základních práv Evropské unie. Zejména usiluje o podporu práva na důstojnost, život, fyzickou a duševní nedotknutelnost, svobodu a bezpečnost, práva na respektování soukromého a rodinného života, práva na vlastnictví, zásady zákazu diskriminace, zásady rovnosti žen a mužů, práv dítěte, starších osob a osob se zdravotním postižením a práva na spravedlivý proces.“

4 Článek 1 této směrnice, nadepsaný „Cíle“, v odstavci 1 stanoví:

„Účelem této směrnice je zajistit, aby se obětem trestného činu dostalo vhodných informací, podpory a ochrany a mohly se účastnit trestního řízení.

Členské státy zajistí, aby oběti byly jako takové uznávány a aby se s nimi ve všech kontaktech se službou pro podporu obětí, službou restorativní justice nebo kterýmkoli příslušným orgánem, které vyvíjejí činnost v rámci trestního řízení, zacházelo s respektem, individuálně, citlivě, profesionálně a bez diskriminace. Práva stanovená v této směrnici se použijí na oběti bez diskriminace, rovněž pokud jde o jejich pobytový status.“

5 Článek 10 téže směrnice, nadepsaný „Právo na slyšení“, stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby oběti mohly být během trestního řízení vyslechnuty a mohly předkládat důkazy. Má-li být vyslechnuta dětská oběť, řádně se zohlední věk a vyspělost dítěte.

2. Procesní pravidla, podle nichž mohou být oběti během trestního řízení vyslechnuty a mohou předkládat důkazy, stanoví vnitrostátní právní předpisy.“

6 Článek 16 téže směrnice, nadepsaný „Právo na rozhodnutí o odškodnění od pachatele v průběhu trestního řízení“, stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby oběti měly v průběhu trestního řízení nárok na vydání rozhodnutí o odškodnění ze strany pachatele v přiměřené době, s výjimkou případů, kdy vnitrostátní právní předpisy stanoví, že takové rozhodnutí má být vydáno v jiném soudním řízení.

2. Členské státy podpoří opatření na motivaci pachatelů k poskytnutí přiměřeného odškodnění obětem.“

7 Článek 18 směrnice 2012/29, nadepsaný „Právo na ochranu“, zní:

„Aniž jsou dotčena práva obhajoby, členské státy zajistí, aby byla k dispozici opatření na ochranu obětí a jejich rodinných příslušníků před sekundární či opakovanou viktimizací, zastrahováním a odvetou, a to včetně opatření proti riziku citové nebo psychické újmy a na ochranu důstojnosti oběti v průběhu výslechu a podávání svědecké výpovědi. Tato opatření zahrnují v nezbytných případech rovněž postupy pro fyzickou ochranu obětí a jejich rodinných příslušníků podle vnitrostátních právních předpisů.“

- 8 Článek 20 této směrnice, nadepsaný „Právo obětí na ochranu při vyšetřování trestného činu“, stanoví:
- „Aniž jsou dotčena práva na obhajobu a v souladu s pravidly pro soudní rozhodování zajistí členské státy, aby během vyšetřování trestného činu
- [...]
- b) byl počet výsledků obětí omezen na minimum, a aby tyto výsledky byly prováděny pouze tehdy, pokud je to naprosto nezbytné pro účely vyšetřování trestného činu;
- [...]“
- 9 Článek 22 uvedené směrnice, nadepsaný „Individuální posouzení obětí s cílem zjistit potřeby zvláštní ochrany“, zní:
- „1. Členské státy zajistí, aby u obětí bylo včas provedeno individuální posouzení, v souladu s vnitrostátními postupy, s cílem zjistit potřeby zvláštní ochrany a stanovit, zda a v jaké míře by mohly využít zvláštních opatření během trestního řízení, uvedených v článcích 23 a 24, v důsledku jejich zvláštní zranitelnosti vůči sekundární a opakované viktimizaci, zastrasování a odvetě.
2. Individuální posouzení zejména zohlední
- a) osobní charakteristiku oběti;
- b) druh či povahu trestného činu a
- c) okolnosti trestného činu.
3. V souvislosti s individuálním posouzením je zvláštní pozornost věnována obětem, které utrpěly značnou újmu v důsledku závažnosti trestného činu, obětem trestného činu spáchaného z nenávisti nebo motivovaného snahou o diskriminaci, což by mohlo zejména souviset s jejich osobní charakteristikou: obětem, jejichž vztah k pachateli nebo závislost na něm je činí obzvláště zranitelnými. V této souvislosti se řádně zohlední zejména oběti terorismu, organizované trestné činnosti, obchodování s lidmi, násilí na základě pohlaví, násilí v rámci úzkého svazku, sexuálního násilí nebo pohlavního zneužívání nebo trestných činů z nenávisti a oběti se zdravotním postižením.
4. Pro účely této směrnice se u dětských obětí předpokládá, že mají potřeby zvláštní ochrany v důsledku své zranitelnosti vůči sekundární a opakované viktimizaci, zastrasování a odvetě. Ke stanovení toho, zda a do jaké míry by mohly využívat zvláštních opatření uvedených v článcích 23 a 24, se u dětských obětí provede individuální posouzení podle odstavce 1 tohoto článku.
5. Rozsah individuálního posouzení může být přizpůsoben závažnosti trestného činu a míře zjevné újmy, kterou oběť utrpěla.
6. Individuální posouzení se provede v úzké spolupráci s oběťmi a zohlední jejich přání, včetně toho, že si nepřejí využívat zvláštních opatření uvedených v článcích 23 a 24.
7. Pokud se prvky, na nichž se zakládá individuální posouzení, značně změnily, členské státy zajistí jeho aktualizaci během trestního řízení.“

- 10 Článek 23 téže směrnice, nadepsaný „Právo na ochranu obětí s potřebami zvláštní ochrany během trestního řízení“, stanoví:

„1. Aniž jsou dotčena práva na obhajobu a v souladu s pravidly pro soudní rozhodování, členské státy zajistí, aby oběti s potřebami zvláštní ochrany, které využijí zvláštních opatření stanovených v důsledku individuálního posouzení podle čl. 22 odst. 1, mohly využít zvláštních opatření stanovených v odstavcích 2 a 3 tohoto článku. Zvláštní opatření předpokládané na základě individuálního posouzení nemusí být poskytnuto, brání-li tomu provozní nebo praktická omezení nebo je-li naléhavě třeba oběť vyslechnout a bez jejího vyslechnutí by mohlo dojít k újmě oběti či jiné osoby nebo k narušení průběhu řízení.

2. Během vyšetřování trestného činu jsou obětem s potřebami zvláštní ochrany zjištěnými v souladu s čl. 22 odst. 1 k dispozici tato opatření:

- a) oběť může vypovídat v prostorách pro tento účel upravených či přizpůsobených;
- b) oběť může vypovídat před odborníky vyškolenými k tomuto účelu nebo s jejich pomocí;
- c) výpovědi oběti se provádějí před stejnými osobami, ledaže to odporuje řádnému výkonu spravedlnosti;
- d) všechny výpovědi obětí sexuálního násilí, násilí na základě pohlaví nebo násilí v rámci úzkých svazků jsou prováděny před osobou stejného pohlaví, jako je oběť, pokud si to oběť přeje a nenaruší-li to průběh trestního řízení, s výjimkou případů, kdy jsou prováděny před státním zástupcem nebo soudcem.

3. Během soudního řízení jsou obětem s potřebami zvláštní ochrany zjištěnými v souladu s čl. 22 odst. 1 k dispozici tato opatření:

- a) opatření na zamezení vizuálního kontaktu mezi oběťmi a pachateli, a to i během provádění důkazů, použitím vhodných prostředků, včetně komunikační technologie;
- b) opatření k zajištění toho, aby oběť mohla být vyslýchána ze soudní síně, aniž by byla přítomna, především s využitím vhodné komunikační technologie;
- c) opatření k zamezení zbytečným výslechům ohledně soukromého života oběti, neexistuje-li souvislost s trestným činem, a
- d) opatření, jež umožňují konání slyšení s vyloučením veřejnosti.“

Italské právo

- 11 Článek 511 codice di procedura penale (trestní řád), nadepsaný „Přípustné přečtení důkazů“, v odstavcích 1 a 2 stanoví:

„1. Soud případně rozhodne, že pro účely hlavního líčení mají být důkazy založené ve spise zcela nebo zčásti přečteny.

2. O přečtení protokolu o svědeckých výpovědích lze rozhodnout až po výslechu svědka, vyjma případů, kdy se výslech neprovádí.“

12 Článek 525 trestního řádu, nadepsaný „Bezprostřednost rozhodnutí“, v odstavcích 1 a 2 stanoví:

„1. Rozsudek se vynese bezprostředně po skončení hlavního líčení.

2. Rozsudek vynášejí stejní soudci, kteří se účastnili hlavního líčení, jinak je rozsudek absolutně neplatný. Má-li být z důvodu překážky na straně řádného člena soudního kolegia přibrán na místo něho náhradní soudce, zůstávají již vydaná rozhodnutí, která nebyla výslovně zrušena, v platnosti.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

13 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že proti M. Gambinovi a S. Hykovi je před Tribunale di Bari (soud prvního stupně v Bari, Itálie) vedeno stíhání pro trestné činy legalizace výnosů z trestné činnosti a podvodu podle italského trestního zákoníku.

14 Z téhož rozhodnutí rovněž plyne, že dle obžaloby jsou oběťmi tohoto údajného podvodu Ernesto Lappostato a Gianluca Menini. Ernesto Lappostato navrhl, aby soud v adhezním řízení uložil M. Gambinovi náhradu újmy utrpěné v důsledku jeho trestného jednání.

15 Na jednání, které se konalo dne 14. dubna 2015, byli E. Lappostato a G. Menini jako svědci vyslechnuti senátem Tribunale di Bari (soud prvního stupně v Bari) složeným ze tří soudců.

16 Dne 21. února 2017 se konalo nové jednání před stejným senátem, avšak jeho složení bylo poté, co byl jeden ze soudců, jenž se účastnil jednání dne 14. dubna 2015, přidělen k jinému soudu, změněno.

17 Na tomto jednání konaném dne 21. února 2017 požádal obhájce M. Gambina na základě článků 511 a 525 trestního řádu o opakování všech výsledků svědků uskutečněných až do tohoto data, zejména výsledků obětí údajného podvodu. Tento návrh znovu předložil na jednání konaném dne 10. října 2017.

18 Předkládající soud uvádí, že článek 525 trestního řádu zakotvuje zásadu bezprostřednosti, která zajišťuje nejen to, že rozsudek bude vydán bezprostředně po skončení hlavního líčení, ale také to, že rozsudek vynášejí titíž soudci, kteří se účastnili hlavního líčení. Posledně uvedený požadavek vychází z myšlenky, že soudci rozhodující o trestní odpovědnosti obviněného musí být titíž, kteří se účastnili provádění důkazů.

19 Předkládající soud má pochybnosti o tom, zda je s unijním právem v souladu vnitrostátní právní úprava, tak jak ji vykládá Corte suprema di cassazione (Nejvyšší kasační soud, Itálie), podle které v případě opakování hlavního líčení z důvodu změny složení soudního kolegia nebo samosoudce nemůže být rozsudek založen na svědecké výpovědi získané původním soudním kolegiem na základě pouhého přečtení protokolu a bez nového výslechu svědka, je-li nový výslech ještě proveditelný a byl-li navržen některým z účastníků řízení.

20 Za těchto podmínek platí, že je-li v návaznosti na změnu složení soudního kolegia nařízeno nové hlavní líčení a soud připustí důkaz nově navrženou svědeckou výpovědí, lze na základě článku 511 trestního řádu číst protokoly o již provedených svědeckých výpovědích jen se souhlasem všech účastníků řízení.

21 Podle předkládajícího soudu by takový výklad mohl vést k účelovému postupu obhajoby, neboť ta by mohla odmítat soudcovské přečtení protokolu o již provedené svědecké výpovědi, potažmo si vynutit nový výslech oběti.

22 Zejména čl. 511 odst. 2 a čl. 525 odst. 2 trestního řádu, tak jak jsou vykládány vnitrostátní judikaturou, jsou podle předkládajícího soudu v rozporu se směrnicí 2012/29, která členským státům ukládá povinnost přijmout takovou právní úpravu, která zajistí ochranu obětí trestných činů v trestním řízení.

- 23 V tomto ohledu poukazuje předkládající soud na to, že Soudní dvůr v souvislosti s výkladem rámcového rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení (Úř. věst. 2001, L 82, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 72), které bylo nahrazeno směrnicí 2012/29, v bodě 56 rozsudku ze dne 16. června 2005, Pupino (C-105/03, EU:C:2005:386), rozhodl, že uskutečňování cílů sledovaných tímto rámcovým rozhodnutím vyžaduje, aby měl vnitrostátní soud možnost použít v případě obětí zvláště ohrožených zvláštní postup, jako je řízení k předběžnému provedení důkazů mimo hlavní líčení, upravený v právu členského státu, jakož i zvláštní podmínky výpovědi, rovněž stanovené, pokud tento postup lépe odpovídá situaci těchto obětí a je nutno ho použít, aby bylo zabráněno ztrátě důkazních materiálů, aby bylo opakování výslechu sníženo na minimum a aby bylo zabráněno škodlivým následkům pro uvedené oběti v důsledku jejich výpovědi při veřejném soudním jednání.
- 24 Podle předkládajícího soudu je opakování výslechu oběti podle všeho v rozporu se zásadami uvedenými v uvedeném rozsudku, jelikož přečtení protokolů o svědeckých výpovědích, které byly původně učiněny veřejně, při dodržení zásady kontradiktornosti a nestranného soudu, nijak nezasahuje do práva obviněného na spravedlivý proces.
- 25 Poměrování respektování důstojnosti oběti s právem obviněného na spravedlivý proces by v každém případě mělo být v souladu se zásadou proporcionality stanovenou v článku 52 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“). Zároveň by právo na spravedlivý proces, stanovené v článku 6 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP“), a v článku 47 Listiny, nemělo být vykonáváno takovým způsobem, který by vedl ke zneužití práva.
- 26 Konečně je třeba uvést, že opakování výslechu oběti by vedle toho, že by pro ni představovalo další psychické utrpení, vedlo ke značně vysilujícím průtahům trestního řízení v rozporu s požadavkem přiměřené délky řízení.
- 27 Za těchto podmínek se Tribunale di Bari (soud prvního stupně v Bari) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být článek 16, článek 18 a čl. 20 písm. b) směrnice [2012/29] vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby byla oběť opětovně podrobena výslechu před novým soudcem, pokud jeden z účastníků řízení odmítne na základě čl. 511 odst. 2 a čl. 525 odst. 2 trestního řádu (tak, jak jsou vykládány v relevantní ustálené judikatuře) udělit souhlas s přečtením protokolu o výpovědi, kterou tatáž oběť již učinila před jiným soudcem v rámci stejného řízení a při dodržení zásady kontradiktornosti řízení?“

K předběžné otázce

- 28 Podstatou předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 16, článek 18 a čl. 20 písm. b) směrnice 2012/29 vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle které oběť trestného činu, jež byla poprvé vyslechnuta soudním kolegiem prvostupňového trestního soudu, jehož složení se později změnilo, musí být v zásadě soudním kolegiem v novém složení znovu vyslechnuta, pokud některý z účastníků řízení nesouhlasí s tím, aby toto soudní kolegium vycházelo z protokolu o prvním výslechu uvedené oběti.
- 29 Podle čl. 1 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2012/29 je účelem této směrnice zajistit, aby se obětem trestného činu dostalo vhodných informací, podpory a ochrany a mohly se účastnit trestního řízení.

- 30 Je třeba předeslat, že podle čl. 20 písm. b) této směrnice členské státy – aniž jsou dotčena práva na obhajobu a v souladu s pravidly pro soudní rozhodování – zajistí, aby byl během vyšetřování trestného činu počet výslechů obětí omezen na minimum a aby tyto výsledky byly prováděny pouze tehdy, je-li to naprosto nezbytné pro účely „vyšetřování trestného činu“.
- 31 V tomto ohledu směrnice 2012/29, jak vyplývá z jejího čl. 23 odst. 2 a 3, rozlišuje mezi fází „vyšetřování trestného činu“ a fází „soudního řízení“.
- 32 Podle návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu [COM(2011) 275 final], z něhož směrnice 2012/29 vychází, měly členské státy zajistit, aby byl počet výpovědí obětí omezen na minimum a aby tyto výpovědi byly prováděny pouze tehdy, je-li to naprosto nezbytné pro účely „trestního řízení“.
- 33 Přípravné práce na směrnici 2012/29 tak v souvislosti se zněním čl. 20 písm. b) této směrnice, které normotvůrce Evropské unie nakonec přijal, potvrzují, že se tento normotvůrce rozhodl omezit působnost tohoto ustanovení jen na fázi vyšetřování trestného činu.
- 34 Jak přitom vyplývá z předkládacího rozhodnutí, k případnému opakování výslechu oběti ve věci v původním řízení by došlo ve fázi soudního trestního řízení, jelikož věc M. Gambina byla postoupena novému soudnímu kolegiu.
- 35 Za těchto podmínek se čl. 20 písm. b) směrnice 2012/29 na takový spor, jako je spor v původním řízení, nevztahuje.
- 36 Toto ustanovení v každém případě stanovím povinnosti členských států zajistit, aby byl počet výslechů omezen na minimum, nevyžaduje, aby byla oběť trestného činu nalézacím soudem vyslýchána jen jednou.
- 37 Stran výkladu článků 16 a 18 směrnice 2012/29 je třeba poukázat na to, že podle bodu 12 odůvodnění této směrnice nejsou právy v ní stanovenými dotčena práva pachatele.
- 38 Článek 47 druhý pododstavec Listiny stanoví, že každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem, a že každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován. Článek 48 odst. 2 Listiny dále stanoví, že každému obviněnému je zaručeno respektování práv na obhajobu.
- 39 Pokud Listina obsahuje práva odpovídající právům zaručeným EÚLP, čl. 52 odst. 3 Listiny má zajistit nezbytný soulad mezi právy obsaženými v Listině a odpovídajícími právy zaručenými EÚLP, aniž je narušena autonomie unijního práva a Soudního dvora Evropské unie (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. března 2018, Menci, C-524/15, EU:C:2018:197, bod 23). Podle vysvětlení k Listině základních práv (Úř. věst. 2007, C 303, s. 17) odpovídá čl. 47 druhý pododstavec Listiny článku 6 odst. 1 EÚLP a článek 48 Listiny má totožné znění jako čl. 6 odst. 2 a 3 EÚLP. Soudní dvůr musí tudíž usilovat o to, aby jím podaný výklad čl. 47 druhého pododstavce a článku 48 Listiny zajišťoval úroveň ochrany, která bude v souladu s úrovní, jež je zaručena článkem 6 EÚLP, tak jak jej vykládá Evropský soud pro lidská práva [obdobně viz rozsudek ze dne 26. září 2018, Belastingdienst/Toeslagen (Odkladný účinek odvolání), C-175/17, EU:C:2018:776, bod 35 a citovaná judikatura].
- 40 V tomtéž smyslu Soudní dvůr v souvislosti s rámcovým rozhodnutím 2001/220, které bylo nahrazeno směrnicí 2012/29, rozhodl, že toto rámcové rozhodnutí musí být vykládáno tak, aby byla dodržena základní práva, mezi kterými je zvláště třeba poukázat na právo na spravedlivý proces, jak je stanoveno v článku 6 EÚLP a vyloženo Evropským soudem pro lidská práva (rozsudky ze dne 16. června 2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, bod 59, a ze dne 9. října 2008, Katz, C-404/07, EU:C:2008:553, bod 48).

- 41 V tomto ohledu z judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývá, že na základě zásad spravedlivého procesu se v příslušných případech zájmy obhajoby poměřují se zájmy svědků nebo obětí či poškozených, kteří mají vypovídat (rozsudky ESLP ze dne 26. března 1996, Doorson v. Nizozemsko, CE:ECHR:1996:0326JUD002052492, bod 70, a ze dne 5. října 2006, Marcello Viola v. Itálie, CE:ECHR:2006:1005JUD004510604, bod 51).
- 42 V této souvislosti v zásadě musí osoby, které mají odpovědnost za rozhodnutí o vině či nevině obviněného, vyslechnout svědky osobně a zhodnotit jejich věrohodnost. Hodnocení věrohodnosti svědka je složitým úkolem, který zpravidla nemůže být splněn pouhým přečtením obsahu jeho prohlášení zaznamenaných do protokolů o výsleších (rozsudky ESLP ze dne 5. července 2011, Dan v. Moldavsko, CE:ECHR:2011:0705JUD000899907, bod 33, a ze dne 29. června 2017, Lorefice v. Itálie, CE:ECHR:2017:0629JUD006344613, bod 43).
- 43 Jednou z důležitých náležitostí spravedlivého trestního řízení je tedy možnost obviněného být konfrontován se svědky za přítomnosti soudce, který ve věci nakonec rozhodne. Tato zásada bezprostřednosti je významnou zárukou trestního procesu, neboť pozorování chování a věrohodnosti svědka prováděné soudcem může mít pro obviněného závažné důsledky. Změna ve složení nalézacího soudu po výslechu významného svědka tedy musí v zásadě vést k novému výslechu tohoto svědka (rozsudky ESLP ze dne 9. března 2004, Pitkänen v. Finsko, CE:ECHR:2004:0309JUD003050896, bod 58, a ze dne 18. března 2014, Beraru v. Rumunsko, CE:ECHR:2014:0318JUD004010704, bod 64).
- 44 Zásadu bezprostřednosti nelze ovšem považovat za překážku jakékoli změny ve složení soudu v průběhu řízení. Mohou vyvstat zvláště zjevné administrativní nebo procesní potíže, které znemožní další účast soudce na řízení. Mohou být přijata opatření k tomu, aby soudci, kteří pokračují v řízení v dané věci, správně porozuměli jejím skutkovým okolnostem a argumentaci, například předáním protokolů těmto soudcům, když není zpochybněna věrohodnost dotčeného svědka, nebo nařízením nového jednání k přednesení řeči nebo nového výslechu významných svědků před soudem v novém složení (rozsudky ESLP ze dne 2. prosince 2014, Cutean v. Rumunsko, CE:ECHR:2014:1202JUD005315012, bod 61, a ze dne 6. prosince 2016, Škaro v. Chorvatsko, CE:ECHR:2016:1206JUD000696213, bod 24).
- 45 Odpověď na otázku ve vztahu k článkům 16 a 18 směrnice 2012/29 bude tedy třeba s ohledem na tyto úvahy.
- 46 V tomto ohledu má předkládající soud za to, že opakování výslechu oběti v návaznosti na změnu složení soudního kolegia je v rozporu s článkem 16 této směrnice, jehož odstavec 1 stanoví, že členské státy zajistí, aby oběti měly v průběhu trestního řízení nárok na vydání rozhodnutí o odškodnění ze strany pachatele v přiměřené době, s výjimkou případů, kdy vnitrostátní právní předpisy stanoví, že takové rozhodnutí má být vydáno v jiném soudním řízení.
- 47 Podle předkládajícího soudu by v této souvislosti vnitrostátní právní úprava, která možnost neopakovat výslech oběti před soudci zasedajícími v soudním kolegiu v novém složení podmiňuje souhlasem všech účastníků řízení, včasnou náhradu újmy způsobené oběti, stanovenou v citovaném článku 16, zmařila. Konkrétně má předkládající soud za to, že na základě vnitrostátní právní úpravy dotčené ve věci v původním řízení může docházet k účelovému postupu obhajoby, neboť důsledkem jejího nesouhlasu s přečtením již provedených svědeckých výpovědí oběti je prodlužování řízení.
- 48 Je ovšem třeba konstatovat, že opakování výslechu oběti v případě změny složení soudního kolegia, kterým byla původně vyslechnuta, samo o sobě neznamená, že o odškodnění této oběti nelze rozhodnout v přiměřené lhůtě.

- 49 Kromě toho, jak uvedl generální advokát v bodě 128 svého stanoviska, právo stanovené v článku 16 směrnice 2012/29 ve prospěch oběti trestného činu nemůže mít dopad na účinný výkon procesních práv přiznaných obviněnému, uvedených výše v bodech 42 a 43 tohoto rozsudku, mezi která patří zásada bezprostřednosti, v případě změny složení soudního kolegia, neboť tato okolnost není přičitatelná obviněnému.
- 50 Předkládající soud se dále dovolává i článku 18 směrnice 2012/29, podle kterého členské státy – aniž jsou dotčena práva obhajoby – zajistí, aby byla k dispozici opatření na ochranu obětí a jejich rodinných příslušníků před sekundární či opakovanou viktimizací, zastrašováním a odvetou, a to včetně opatření proti riziku citové nebo psychické újmy a na ochranu důstojnosti obětí v průběhu výslechu a podávání svědecké výpovědi, přičemž tato opatření zahrnují v nezbytných případech rovněž postupy pro fyzickou ochranu obětí a jejich rodinných příslušníků podle vnitrostátních právních předpisů.
- 51 Ze znění tohoto článku nicméně nevyplývá, že by unijní normotvůrce mezi opatření určená k ochraně oběti trestného činu zahrnul omezení na jediný výslech během soudního řízení.
- 52 Článek 18 směrnice 2012/29 navíc přiznává oběti právo na ochranu, „[a]niž jsou dotčena práva obhajoby“. V témže smyslu se v bodě 58 odůvodnění této směrnice uvádí, že by rozsah každého vhodného opatření na ochranu obětí, které byly označeny za zranitelné z hlediska sekundární a opakované viktimizace, zastrašování a odvety, během trestního řízení měl být stanoven „v souladu s pravidly pro soudní rozhodování, aniž jsou dotčena práva na obhajobu“.
- 53 Jak podotkl generální advokát v bodě 73 svého stanoviska, unijní normotvůrce tak ve směrnici 2012/29 přiznal obětem práva, jejichž výkonem nesmí být dotčeno právo na spravedlivý proces zakotvené v čl. 47 druhém pododstavci Listiny ani práva obviněného na obhajobu stanovená v čl. 48 odst. 2 Listiny.
- 54 Z toho důvodu je třeba konstatovat, že článek 18 směrnice 2012/29 v zásadě nebrání tomu, aby v případě změny složení soudního kolegia byla oběť trestného činu tímto soudním kolegiem na návrh některého z účastníků řízení znovu vyslechnuta.
- 55 Nicméně, jak uvedl generální advokát v bodě 116 svého stanoviska, z judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývá, že za účelem určení, zda lze protokol o svědecké výpovědi oběti použít jako důkaz, musí členské státy zkoumat, zda může být její výslech důležitý pro vydání rozsudku o obviněném, a prostřednictvím dostatečných procesních záruk zajistit, aby prováděním důkazů v trestním řízení nebylo dotčeno právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 47 druhého pododstavce Listiny ani práva na obhajobu ve smyslu jejího čl. 48 odst. 2.
- 56 Předkládajícímu soudu proto přísluší posoudit, zda by ve věci v původním řízení mohly takové zvláštní podmínky, jako jsou podmínky popsané v předchozím bodě, vést k tomu, že oběť dotčeného trestného činu nebude znovu vyslechnuta.
- 57 Je nutno dodat, že v případě, kdy se rozhoduje o výslechu oběti soudním kolegiem v jeho novém složení, musí příslušné vnitrostátní orgány v souladu s článkem 22 směrnice 2012/29 provést individuální posouzení této oběti s cílem zjistit potřeby její zvláštní ochrany a případně stanovit, že má využít ochranných opatření podle článků 23 a 24 této směrnice.
- 58 Předkládající soud tedy bude muset ověřit, zda oběť dotčená ve věci v původním řízení nemá potřebu zvláštní ochrany během trestního řízení.
- 59 S ohledem na výše rozvedené úvahy je třeba na položenou otázku odpovědět, že články 16 a 18 směrnice 2012/29 musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle které oběť trestného činu, jež byla poprvé vyslechnuta soudním kolegiem prvostupňového trestního soudu,

jehož složení se později změnilo, musí být v zásadě soudním kolegiem v novém složení znovu vyslechnuta, pokud některý z účastníků řízení nesouhlasí s tím, aby toto soudní kolegium vycházelo z protokolu o prvním výslechu uvedené oběti.

K nákladům řízení

- ⁶⁰ Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Články 16 a 18 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV, musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle které oběť trestného činu, jež byla poprvé vyslechnuta soudním kolegiem prvostupňového trestního soudu, jehož složení se později změnilo, musí být v zásadě soudním kolegiem v novém složení znovu vyslechnuta, pokud některý z účastníků řízení nesouhlasí s tím, aby toto soudní kolegium vycházelo z protokolu o prvním výslechu uvedené oběti.

Podpisy.